

MAŠO SKUPNOST

glasilo SZDL ljubljana meste-polje

XVII. LETNIK

24. JANUAR 1976

ŠTEVILKA 1

BREZPLAČNO

PRI SPORAZUMEVANJU SE ZATIKA

Sprejem nove ustave je postavil vsebinske in formalne temelje nadaljnega razvoja družbenih odnosov v naši družbeni skupnosti.

Ustavna določila sama se ne pomenijo spremembe odnosov, te odnose moramo spreminjati predvsem skozi družbeno prakso, skozi vsakodnevno delovanje in odnose v organizacijah združenega dela, krajevnih skupnostih, samoupravnih interesnih skupnostih, družbenih in družbenopolitičnih organizacijah in med njimi. Uvajanje teh novih odnosov je proces, ki poteka postopoma, koliko so ti odnosi že uveljavljeni, pa kažejo posamezne družbene in politične akcije.

Take akcije, taki preskusi so med drugim tudi samoupravni sporazumi o združevanju sredstev za financiranje nekaterih družbenih dejavnosti.

Prav pri zadnjem takem preskusu pa smo v naši občini padli na izpitu. V mislih imam samoupravno sporazumevanje o združevanju sredstev za dijaške in študentske domove in za financiranje krajevnih skupnosti.

Pri obravnavanju in sprejemanju obeh samoupravnih sporazumov smo dosegli izredno slabe rezultate.

Samoupravni sporazum za dijaške domove je do 9. januarja podpisalo le 52 podpisnikov ali 31,5% od skupnega števila zaposlenih delovnih ljudi, čeprav je bila akcija zastavljena zelo široko in je bil dovolj obrazložen njen družbeni pomen.

Samoupravni sporazum o

financiranju krajevnih skupnosti je doživel podobno usodo. Razprava je potekala v krajevnih skupnostih, organizacijah združenega dela, družbenopolitičnih organizacijah, delegacijah in skupščini. Krajevne skupnosti so sporazum pravčasno podpisale, v organizacijah združenega dela pa je akcija uresničena le napol. Do 15. januarja je sporazum podpisalo 50 podpisnikov od skupnega števila 114. Pri tem je zanimivo, da so od večjih OZD sporazum sprejeli le v Javnih skladiščih, sicer pa so ga sprejeli in podpisali le manjši delovni kolektivi.

Ob tako velikem izpadu podpisnikov se moramo seveda vprašati, kje so razlogi za to. Ali smo opravili vsak svojo nalogo; aktivisti v SZDL, sindikatih, ZSMS, člani ZK, skupščina in njen izvršni svet ter ne nazadnje individualni in kolektivni poslovodni organi v OZD?

Razlogi, ki jih v nekaterih OZD navajajo v opravičilo temu, da o sporazumu še niso razpravljali in ga sprejeli, so pogosto tehtni, a ne zdržijo primerjave s pomembnostjo sporazumevanja. V mnoge OZD očitno še ni prodrlo spoznanje, ki izhaja iz nove ustave ureditve, da dohodek OZD ni le njen, temveč je dohodek postal družbeni kategorija. OZD so pri delitvi dohodka dolžne poleg pokrivanja OD, enostavne in razširjene reprodukcije kriti tudi

del potreb svojih delavcev tam, kjer le-ti živijo. Konec koncev je krajevna skupnost mesto obnavljanja delovne sposobnosti delovnih ljudi. Prav zato prva alineja 74. člena republiške ustave neposredno zadožuje delavce v OZD, da za zadovoljevanje svojih skupnih potreb v KS namenijo del dohodka svoje OZD.

Samoupravni sporazum o financiranju KS je posledica takega določila ustave.

Sistem zbiranja, razpolaganja in kontrole nad sredstvi, zbranimi s tem sporazumom, daje vso možnost vpliva na kontrole delovnim ljudem in občanom v združenem delu in v krajevnih skupnostih. Zato govorice o tem, da bodo KS zapravile de-

nar, nimajo osnove. Denar bodo porabile za izvedbo nalog, ki so jih delovni ljudje in občani, organizirani v krajevni skupnosti, zapisali v srednjeročni in letni program. Upajmo, da so bili pri kreiranju teh programov KS prisotni tudi „odgovorni“ delavci OZD. Vsaj morali bi biti.

Pa še nekaj besed o skladu za razvoj družbenega standarda. Ustava ne govori več o skladih kot imovinskih masah in jih bo torej treba v najkrajšem času odpraviti ali preoblikovati tako, da ne bodo v nasprotju s siceršnjo družbeno ureditvijo. Taka usoda bo prej ali slej doletela tudi sklad za razvoj družbenega

(Nadaljevanje na 2. strani)

NOVA OSNOVNA ŠOLA

V soboto, 17. t. m. je bila poleg dosedanje slovesno odprta nova šola, zgrajena s sredstvi iz samoprispevka. Šola se bo odslej imenovala po revolucionarju Tonetu Trtniku-Tomažu iz Zadvara. Sprejela bo lahko okrog 400 učencev in bo prevzela tudi učence podružničnih šol Janče, Javor, Besnica, Prežganje in Lipoglav. Nova šola je sodobno urejen objekt z osmimi učilnicami, prirejenimi za kabinetni pouk, v novi kuhinji pa bodo lahko pripravljali prek 500 kosil. V novem poslopiju je tudi telovadnica. Novo šolo povezuje s staro zgradba z upravnimi prostori.

Šolo je predal namenu predsednik gradbenega odbora Janez Jančar, na slovesnosti v novi telovadnici pa je spregovoril predsednik občinske skupščine Marjan Moškrič.

30-LETNICA MIRNODOBNEGA RAZVOJA JLA

OB DNEVU JLA SO BILE ŠTEVILNE PROSLAVE. ENOTA MLADENA ZORCA JE PREJELA PREHODNO ZASTAVICO. SPREJEM MLADIH PROSTOVOLJCEV V ENOTE TERITORIALNE OBRAMBE.

Praznovanje dneva JLA v preteklem letu je imelo širši družbeni pomen in praznik JLA je postal praznik vseh delovnih ljudi in občanov. Naša armada, vtkana v skupno obliko ljudskega odpora, je skupaj z nami praznovala svoj in naš praznik. Vsebinska usmeritev, ki jo je začrtal koordinacijski odbor za praznovanje dneva JLA pri občinski konferenci SZDL, je prevečala splošni ljudski značaj praznovanja v letu, ko smo praznovali 30-letnico osvoboditve in zmage nad fašizmom.

Mladina, vojaki, delovni ljudje in občani so s številnimi praznovanji, prireditvami in srečanji praznovali tridesetletnico mirnodobnega razvoja obojestranskih sil. V šolah, krajevnih skupnostih, vojašnicah, temeljnih in drugih organizacijah združenega dela je bilo zadnje dni decembra kar se da slovesno. Bogati kulturni programi, v katerih so nastopali mladi, vojaki, borci in drugi, so bili prijetna doživetja za vse, ki so se udeležili praznovanja ob dnevu JLA.

Množični so bili obiski šolske mladine v vojašnici Polje. Ogleдали so si vojaško tehniko, se seznanili z delom in življenjem v vojašnici in pokramljali z vojaki. Obisk v vojašnici bo vsem še dolgo ostal v lepem spominu.

Vrhunec praznovanja je bil dosežen z osrednjo prireditvijo v enoti Mladena ZORCA, ko je poveljnik armadnega območja, narodni heroj generalpolkovnik Franc TAVČAR-Rok predal tej enoti PREHODNO ZASTAVICO in jo proglašal za najboljšo enoto v tekmovanju Izbirajmo najboljšo enoto JLA. Poleg tega visokega priznanja so prejeli vojaki in starešine še pohvalo zveznega sekretarja za ljudsko obrambo in številna druga priznanja od predstavnikov družbenega življenja občine.

Vsa ta priznanja so si pridobili z odličnimi rezultati, ki so jih dosegli pri usposabljanju, urjenju in vojaških veščinah. Vse to so nam v svečanem mimohodu tudi pokazali.

Dobljena priznanja so velika

obveza, da bodo vojaki in starešine tudi v prihodnje vložili vse napore v to, da ohranijo prehodno zastavo v trajni lasti.

Naslednja pomembna svečanost je bila v kinu Triglav: sprejem mladincev-prostovoljcev v enote teritorialne obrambe z bogatim programom, ki se je zžil v partizanski miting. S sprejetjem mladih prostovoljcev so se povečale vrste teritorialne moči v naši občini, postali smo za enoto močnejši in varnejši.

V praznovanje dneva JLA so se vključili tudi člani ZRVS, ki so v tem obdobju imeli letne skupščine, na katerih so mnogi od njih napredovali v višje čine, dobili plakete in priznanja.

Z omenjenimi praznovanji in prireditvami pa praznovanje dneva JLA še ni zaključeno. Nadaljevalo se bo z medsebojnimi obiski mladine in vojakov, v akciji za pridobivanje mladine v vojaške šole in poklice, s kino predstavami, razstavami in družabnimi srečanji. Največji podatek pa bo dan krepitvi ob-

ramne moči in razvijanju oblik družbene samozaščite.

Ivan KUCHAR

Naš praznik

Pred nami je veliki slovenski kulturni praznik. Tem večji zato, ker je pravkar minilo stoletinsedemdeset let, kar se nam je rodil največji slovenski sin – dr. France Prešeren, pesnik in prerok.

Dandanašnji se nam mnoge stvari zdijo same po sebi umevne. Toda skoraj dve stoletja pred nami, ko se je rodil Prešeren (3. dec. 1800), so bile okoliščine za ljudi vse prej ko spodbudne. Posebej to velja za take majhne narode, kakršen je bil slovenski. Saj si majhni še dandanašnji niso izbojevali pravic, ki jim pripadajo. Vsak dan smo priča prebujanju in vstajanju malih narodov. Obdobje nadmoči velikih se počasi bliža svojemu kraju. Toda še pred kakimi tridesetimi leti so nas obsodili na smrt, nas začeli izseljevati, pobijati.

Kakšno šele je bilo življenje slovenskega naroda za Prešerenovih časov. Saj je Ljubljana bila majhno mestoce z enajst tisoč prebivalci, kjer so samo „krščenice“, kot Prešeren imenuje služkinje, govorile slovenski, in seveda kmečki ljudje, ki so prihajali v mesto. Gospoda ne le da ni znala slovenski, sramovala se je „kmetavzarskega“ jezika. Če je že kdo napisal kakšno knjigo v slovenščini, jo je za preproste, kmečke ljudi; kajpa po navadi kakšen molitvenik. V „pesnih“ se je poskušal poleg vsega drugega Valentin Vodnik. Z Linhartom smo dobili tudi prve slovenske igre (Ta veseli dan ali Matiček se ženi in Županovo Micko).

Slovenstvo se je že nekaj stoletij prebujalo, vsekakor pa vsaj od Trubarja dalje, toda slovenski narod se še ni – kot bi dandanašnji rekli – izoblikoval, slovenstvo še ni seglo do skrajnih meja. Imeli smo ljudi, ki so gojili slovenski jezik, toda manjkale so šole, ni bilo časnikov; in kar je poglavito: občevalni jezik med ljudmi ni bil slovenski.

V teh okoliščinah se je na Gorenjskem, v Vrbi, rodil France Prešeren. Pač v kmečki hiši, ki pa je dala vrsto imenitnih duhovnikov. Ti so tudi pomagali Francetu do šolanja. Pravnu študije je dokončal na Dunaju, kjer si je pridobil tudi doktorski naslov in pravico do odvetništva. Vse to pa mu ni nič pomagalo, zameril se je na vse strani, kot „freigelstovec“ in seveda kot pesnik. Odvemiško pisarno je lahko odprl šele tik pred smrtjo in to le v Kranju.

Tudi v ljubezni ni imel sreče. Gosposka Primičeva Julija se je poročila z drugim, meščansko uglednim človekom, Prešeren pa se je „zapletel“ s služkinjo pri svojem odvetniku, z Ano Jelovskovo. Ta „zamenjava“ sicer ni bila najboljša, Jelovskova ni znala ceniti pesnika, pa saj ga niti študirani ljudje niso cenili, vsaj ne tako, kakor je zaslužil. Obe nesrečni ljubezni pa sta ga navdihnili z biseri slovenske poezije: Primičeva Julija kar s sonetnim vencom, Jelovskova pa z Nezakonsko materjo. Toda naš pesnik se je povzpел med same vrhove svetovnega pesništva, a ne zgolj kot ljubezenski pesnik. V njem se razraščajo globoko človekoljubje, iz njega zazveni klic po človečanski svobodi in bratstvu vseh narodov in vseh ljudi. V njem se vse prepletajo osebne, narodne in občečloveške želje ter pričakovanja. To pa jim daje blišč veljavnosti in značaj neminljive vsebine. Hkrati pa so v svetovnonazorskem pogledu dokument prve slovenske, čisto posvetne presoje življenja in sveta, ki hrepeni po prenovitvi posameznika, naroda in družbe.

Res je imel v mlajših letih razgledanega mentorja – Matijo Čopa. Toda čustva, misli – vse je njegova prvinska lastnost in last. Lahko bi le rekli: zapel nam je v duhu slovenskega naroda, zapel veličastno.

Vse, česar se je „dotaknil“, je dobilo v ognju njegove ustvarjalne domišljije žar velikih umetnin in vrednost novih spoznanj.

Po nesrečni smrti prijatelja Matije Čopa (1835. leta) in še po poroki meščanke Primičeve Julije se je Prešeren po večletnem molku zaljubil z delavsko hčerjo Jelovskovo v smer, ki bi jo mogli označevati kot zavestno spojitev z dušeslovno resničnostjo. Še tako zagrenjen, celo razočaran, ni nikdar obupal, čeprav si je večkrat zaželel smrti. Zavedal se je, da mora kot pesnik prikazovati celoto življenja, njegov peklen in njegovo nebo. Prikazal nam je, podaril nam je najbolj dragocene bisere poezije, najgloblje bolečine in hkrati neskončno radost nad življenjem, le obupa nikdar.

Kakšne bisere nam je nasul – o vsem: o ljubezni, o modrosti življenja, tudi šegav je znal biti, ravno tako pa kritičen, jedek, vendar nikdar žaljiv.

Zdi se, da je njegov čas prišel šele s partizanskim obdobjem: kdor je le premogetel, je imel njegove poezije s seboj. Njegov preroški duh se je šele zdaj razodel... Domovina ni bila še nikoli tako poveljčana kot v njegovih pesmih. Njegova Zdravljica pa je več kot gola prerokba: Žive naj vsi narodi... je napoved časov, v katerih živimo ali v katere stopamo, čeprav s krčevitimi boji. Zato ni čudno, da so ga brigade nosile s seboj, da so njegove pesmi živele na vseh mitingih.

Njegovo delo je po obsegu sicer skromno, toda kljub temu enovito, v sebi zaključeno ter občečloveško. To pa je najbolj dragoceno, ta univerzalnost njegovih pesmi: saj so vse sami biseri, zares dragoceni biseri.

Vsako leto 8. februarja je njegov dan, ko se ga spominjo vse šole; lahko pa rečemo, da se ga spominjo vsi slovenski ljudje.

Prišel pa je čas, ko dr. France Prešeren prestopa ozke meje Slovenije. In nič ne bom pretiral, če povem, da morda niti ni več tako daleč čas, ko bo naš France Prešeren postal ljubljeneč občega človeštva.

Po svojem delu to tudi zasluzi.

MIŠKO KRANJEC